

Eindrapport

VLEERMUIZEN EN HEIKIKKER TER PLAATSE VAN EN ROND TE VERPLAATSEN AF- EN TOERITTEN VAN DE A28

Adviesbureau

Mertens

Eindrapport

VLEERMUIZEN EN HEIKIKKER TER PLAATSE VAN EN ROND TE VERPLAATSEN AF- EN TOERITTEN VAN DE A28

rapportnummer 2017.2697

november 2017

In opdracht van:
Rho adviseurs voor leefruimte
Postbus 150
3000 AD ROTTERDAM

Adviesbureau Mertens B.V.
Bureau voor natuur, ruimtelijke
ordening en ecotoxicologie

Bezoekadres: Dr. Willem Dreeslaan 1 te Bennekom
Postadres: Postbus 367, 6700 AJ te Wageningen

T: 0317-428694
M: 06-29458456

E: info@adviesbureau-mertens.nl
I: www.adviesbureau-mertens.nl

INHOUDSOPGAVE

1 INLEIDING	2
1.1 INLEIDING	2
1.2 DE DEELGEBIEDEN	2
1.3 OPBOUW VAN DIT RAPPORT	3
 2 METHODE.....	4
2.1 OMVANG ONDERZOEK	4
2.2 VLEERMUIZEN	4
2.3 HEIKIKKER.....	4
 3 RESULTATEN	6
3.1 VLEERMUIZEN.....	6
3.2 HEIKIKKER.....	7
 4 CONCLUSIES	8
 GERAADPLEEGDE LITERATUUR	9
BIJLAGE 1. BEGRIPPEN	10
BIJLAGE 2. ONDERZOEKS OMSTANDIGHEDEN	12

1 INLEIDING

1.1 Inleiding

Er is het voornemen voor de verplaatsing van de af- en toeritten (nummer 17) van rijksweg A28 Wezep naar het noorden. Op grond hiervan is veldonderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van beschermde planten- en diersoorten (Adviesbureau Mertens, 2016). Uit dit onderzoek blijkt dat ontheffing Wet natuurbescherming is vereist. In het kader van de ontheffingsaanvraag is vooroverleg geweest waarin vragen gesteld zijn over vleermuizen en de heikikker. Gevraagd is om de alternatief foerageergebied, vliegroutes en verblijfplaatsen inzichtelijk te maken. Daarnaast is gevraagd om de functie van het gebied voor de heikikker nader te onderbouwen. Op grond hiervan is aan Adviesbureau Mertens te Wageningen gevraagd deze vragen te beantwoorden. In dit rapport worden de resultaten hiervan gepresenteerd.

Figuur 1. Nader te onderzoeken deelgebieden voor de vleermuizen en de heikikker.

1.2 De deelgebieden

Alternatief foerageergebied vleermuizen De Kolk

Betreft een voormalige zandwinlocatie en is een soort natuurgebied geworden in de oksel van het klaverblad van de snelwegen A28 en A50.

Verblijfplaatsen vleermuizen in de brughoofden

De bestaande brug zou toegang kunnen bieden aan vleermuizen om daarin te verblijven.

Alternatieve vliegroute vleermuizen via bestaande laan

Een bestaande bomenrij, haaks op de snelweg A28, zou een (alternatieve) vliegroute kunnen zijn voor vleermuizen.

Leefgebied Heikikker

De (berm)sloten langs de toekomstige parallelweg zouden potentieel leefgebied kunnen vormen voor de heikikker.

1.3 Opbouw van dit rapport

In hoofdstuk 2 de werkwijze van het onderzoek weergegeven. In hoofdstuk 3 wordt het voorkomen en de eventuele verspreiding weergegeven. In hoofdstuk 4 worden conclusies gegeven en worden aanbevelingen gedaan. In bijlage 1 wordt een overzicht gegeven van de gehanteerde begrippen.

2 METHODE

2.1 Omvang onderzoek

De inventarisatie heeft plaatsgevonden in 2017. Ten behoeve van de inventarisatie hebben 5 veldbezoeken plaatsgevonden op 15, 21, 28 juli, 16 augustus en 27 september 2017 met een totale onderzoeksomvang van ongeveer 14 uur. In onderstaande paragrafen wordt per soortgroep de inventarisatiemethode weergegeven. In tabel 1 wordt een overzicht gegeven van de methode per soortgroep, de inventarisatieduur en de bezoekdata. In bijlage 2 worden de omstandigheden weergegeven.

Tabel 1. Overzicht inventarisatieronden naar het voorkomen van vleermuizen en de heikikker ter plaatse van en direct rond te verplaatsen af- en toeritten van de A28.

Datum	Vleermuizen	Heikikker
Voorjaar		
- 15 juli 2017	Uitvliegers, kolonies, vliegroutes en foerageerplaatsen	Afvissen wateren, lamp
- 21 juli 2017	Uitvliegers, Kolonies, vliegroutes en foerageerplaatsen	-
- 28 juli 2017	Uitvliegers, Kolonies, vliegroutes en foerageerplaatsen	-
Voorherfst		
- 16 augustus 2017	Balts-, paar- en foerageerplaatsen	-
- 27 september 2017	Balts-, paar- en foerageerplaatsen	-

2.2 Vleermuizen

Vleermuizen zijn geïnventariseerd door middel van batdetector-onderzoek (Pettersson D-240). Met de batdetector worden de, voor mensen onhoorbare, ultrasone geluiden van vleermuizen omgezet naar de voor het menselijk oor hoorbare geluiden. Soorten kunnen door de geluiden (frequentie, ritme en klank) en zichtbeelden worden onderscheiden. Door interpretatie hiervan kan tevens het gedrag afgeleid worden en kunnen onder andere foerageerplaatsen, vliegroutes en verblijfplaatsen worden opgespoord. De onderzoeksronde op 15, 21 en 28 juli 2017 waren gericht op de inventarisatie van kolonies, vliegroutes en foerageerplaatsen. Op 16 augustus en 27 september 2017 werd geïnventariseerd naar het voorkomen van balts-, paar- en foerageerplaatsen. De methode voor het inventariseren van vleermuizen voldoet aan bij het Inventarisatie Protocol van het Netwerk Groene Bureaus (Netwerk Groene Bureaus, 2013) en de kennisdocumenten van laatvlieger, gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis (Min. EZ, 2017a,b,c.).

2.3 Heikikker

De heikikker is een middelgrote kikker. De kleur is erg variabel van geelbruin tot rood/groenbruin met op de rug vaak een lichte lengtestreep. Ook heeft hij een patroon van donkere vlekken op de flanken en een lichte buik. In de paartijd (eind februari, tot uiterlijk begin april met een piek in kooractiviteit in maart)

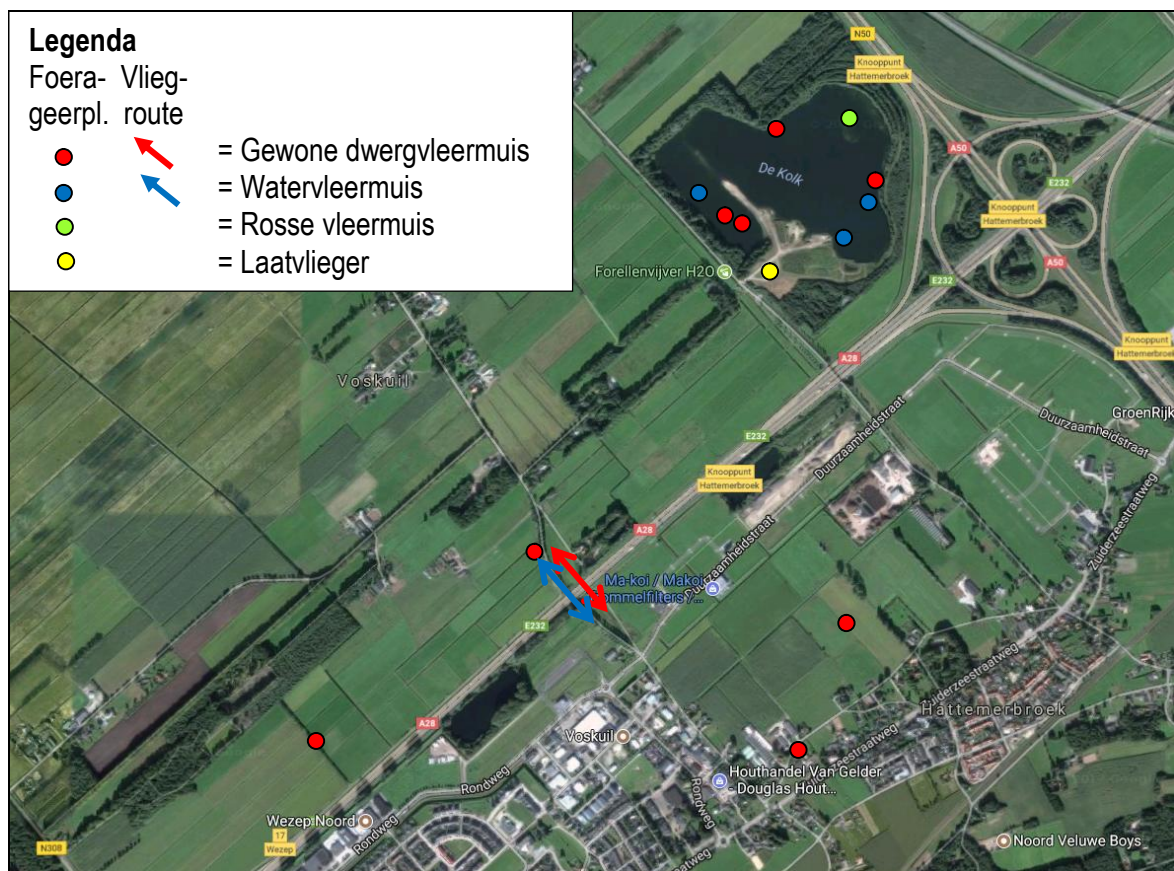
kleuren mannetjes licht- tot fel blauw en dan is de soort eenvoudig te herkennen ten opzichte van bijvoorbeeld de bruine kikker. De heikikker komt vooral voor in vochtige heidegebieden, waar sprake is van veenvorming en in hoog- en laagveengebieden. Ook in de rest van zijn verspreidingsgebied is vocht en veenvorming een belangrijk element van zijn biotoop. De heikikkers zijn geïnventariseerd door middel van schepnetonderzoek (15 juli 2017). Daarnaast is gezocht met een sterke lamp. Omdat het onderzoek buiten het voortplantingsseizoen plaats vond is tevens gekeken naar aanwezige bestaande gegevens.

3 RESULTATEN

3.1 Vleermuizen

Voorzomer

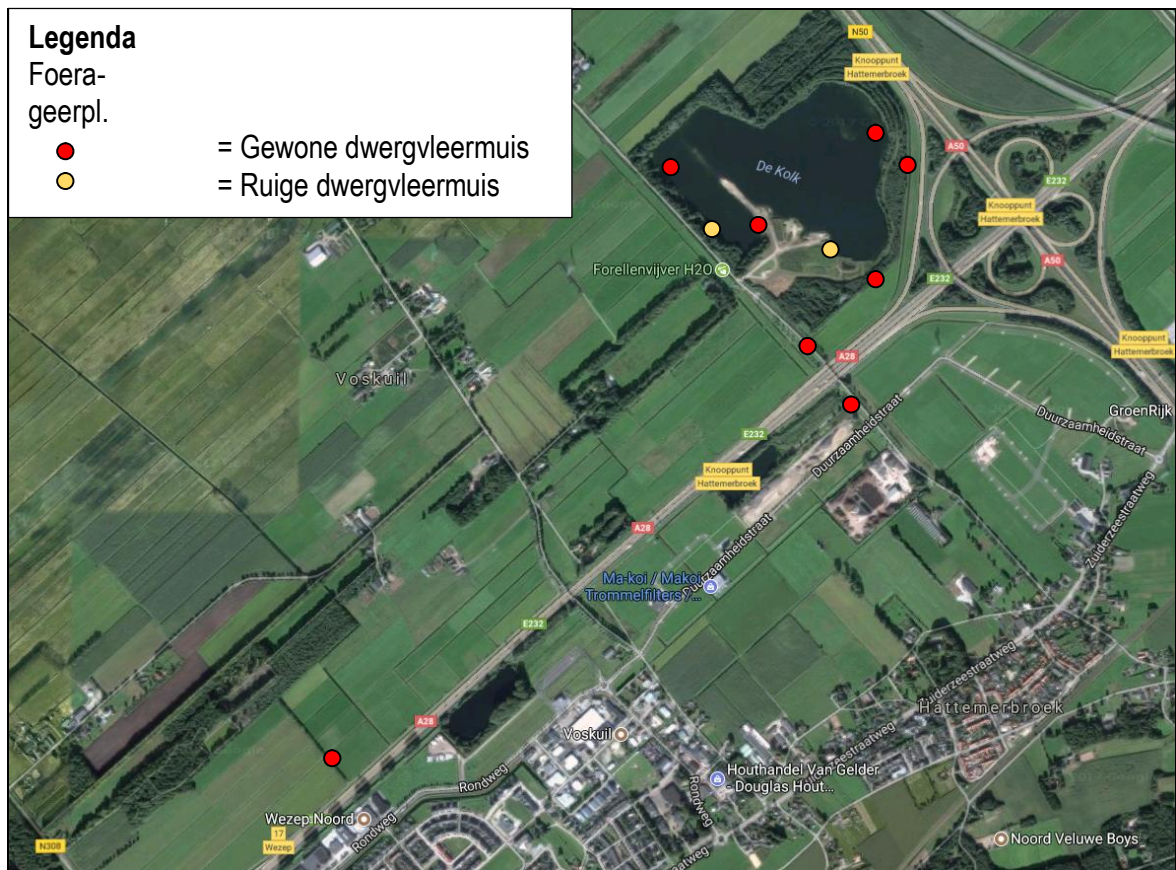
In de voorzomer werden vier soorten vleermuizen waargenomen (gewone dwergvleermuis, watervleermuis, rosse vleermuis en laatvlieger). Deze soorten zijn foeragerend aangetroffen. Van watervleermuis werden maximaal drie foeragerende vleermuizen vastgesteld boven De Kolk. Van de watervleermuis en gewone dwergvleermuis werden vliegende dieren over het viaduct vastgesteld. Er zijn geen kolonies in het viaduct vastgesteld. In figuur 2 staan de waarnemingen weergegeven.

Figuur 2. Waarnemingen van vleermuizen in de voorzomer.

Voorherfst

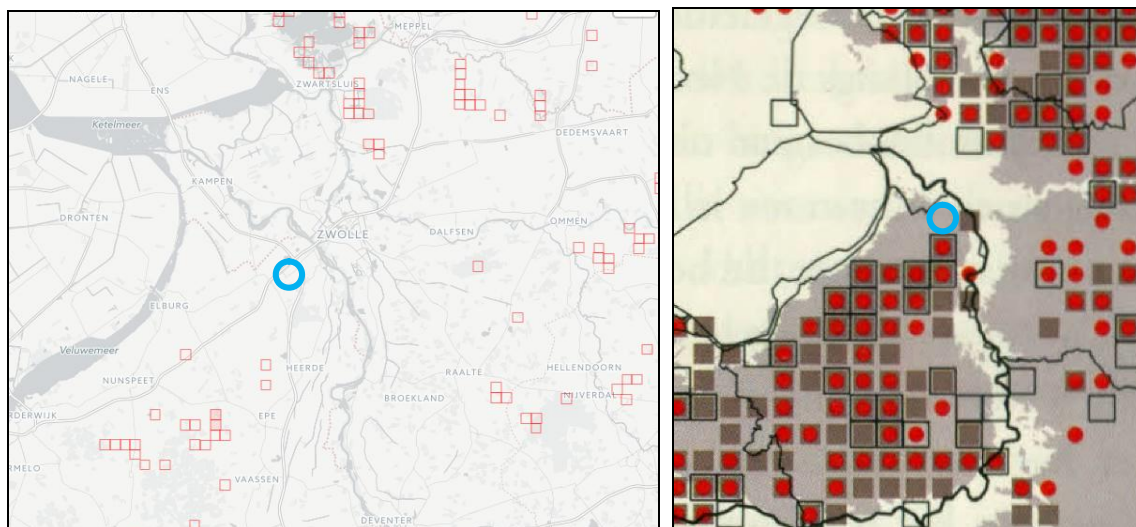
Er zijn in de voorherfst gewone en ruige dwergvleermuizen aangetroffen. Er zijn geen balts- of paarplaatsen vastgesteld ter plaatse van of direct rond het plangebied. In figuur 3 worden de waarnemingen weergegeven.

Figuur 3. Waarnemingen van vleermuizen in de voorherfst.

3.2 Heikikker

De heikikker is niet aangetroffen gedurende onderhavig veldonderzoek. De heikikker is ook niet vastgesteld in het verleden (zie figuur 4). Wel is de bruine kikker vastgesteld gedurende onderhavig onderzoek en in 2016 (Adviesbureau Mertens, 2016). Gelet op het voorkomen van bruine kikker is de kans aanzienlijk verkleint op het voorkomen van de heikikker. Deze soorten leven namelijk doorgaans niet door elkaar (mogelijk als gevolg van het feit dat de heikikker in gebieden leeft met een lagere ph-waarde).

Figuur 4. Verspreiding van de heikikker volgens waarneming.nl in de afgelopen vijf jaar (links) en volgens Creemers & Delft, 2009 (rechts) ten opzichte van het plangebied (blauw).

4 CONCLUSIES

Er is ontheffing Wet natuurbescherming is vereist voor de verplaatsing van de af- en toeritten (nummer 17) van rijksweg A28 Wezep naar het noorden. In het kader van de ontheffingsaanvraag is gevraagd om alternatieve foerageergebieden, vliegroutes en verblijfplaatsen van vleermuizen inzichtelijk te maken en de afwezigheid van heikikker nader te onderbouwen.

Uit de resultaten van het onderzoek komt naar voren dat alternatief foerageergebied van vleermuizen De Kolk reeds wordt gebruikt. Verblijfplaatsen van vleermuizen in het brughoofd zijn niet vastgesteld. Ook is niet vastgesteld dat de alternatieve vliegroute van vleermuizen wordt gebruikt door vleermuizen. Het is niet aannemelijk dat heikikker leefgebied heeft in de parallelsloten langs de A28 ter hoogte van de af- en toeritten (nummer 17) van rijksweg A28 Wezep.

Tabel 2. Overzicht onderzoek naar het voorkomen van vleermuizen en de heikikker ter plaatse van en direct rond te verplaatsen af- en toeritten van de A28.

Onderzoeksdeel	Resultaat
Alternatief foerageergebied watervleermuizen De Kolk	Wordt al gebruikt door max. 3 watervleermuizen
Verblijfplaatsen vleermuizen brughoofd	Niet vastgesteld
Alternatieve vliegroute vleermuizen	Niet vastgesteld
Leefgebied heikikker parallelsloten A28	Niet vastgesteld

Op grond van bovenstaande analyse is er geen aanleiding om de voorgestelde aanpak hoe omgegaan dient te worden met beschermde soorten bij de verplaatsing van de af- en toeritten te wijzigen.

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

Adviesbureau Mertens, 2016. Flora- en fauna inventarisatie Rijksweg A28 Wezep. Wageningen, 1-32.

Bij 12, 2017. Kennisdocument gewone dwergvleermuis, Utrecht.

Bij 12, 2017. Kennisdocument ruige dwergvleermuis, Utrecht.

Bij 12, 2017. Kennisdocument watervleermuis, Utrecht.

Creemers, C.M., Delft, J., 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nijmegen, 1-476.

Diepenbeek, A., van, 1999. Veldgids diersporen. Drukkerij Thieme, Nijmegen.

EEG, 1992. Richtlijn 92/43/EEG inzake de instandhouding van wilde flora en fauna. Publicatieblad van de Europese Gemeenschap, nummer L. 206/7.

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 2004. Rode lijsten diverse soortgroepen.

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 2009. Rode lijsten diverse soortgroepen.

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 1998. Wet van 25 mei 1998, houdende regels ter

Ministerie Economische zaken, 2016. Wet van 16 december 2015, houdende regels ter bescherming van de natuur (Wet natuurbescherming). Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden 2016, 1-34.

Netwerk Groene Bureaus, 2017. Vleermuisinventarisatie-protocol; Introductie, toelichting en tabel. Odijk.

BIJLAGE 1. BEGRIPPEN

Baltsplaats	Plaats waar een vleermuis al roepend rondvliegt in de herfst en die doorgaans wordt verdedigd tegen andere mannetjes.
Foerageergebied	Een gebied waar een vleermuis of een groep van vleermuizen foerageert. Dat gebied wordt regelmatig bezocht door vleermuizen om in te foerageren en dat doorgaans meerdere foerageerplaatsen kent die langere tijd worden gebruikt.
Foerageerplaats	Plek (jachtplek) waar wordt gejaagd door vleermuizen. De plek kan in de directe omgeving van de kolonieplaats liggen maar ook kilometers verderop.
Kolonie	Groep vleermuizen (kleine groep mannetjes of meestal grotere groep vrouwtjes, soms gemengd (soorten, geslacht)) die in het voorjaar tot de herfst bijeen blijven. De groep kan zich vestigen in gebouwen (in spouwmuren of onder daklijsten e.d.) of bomen (spechtengaten, scheuren). Een groep vrouwelijke vleermuizen wordt ook wel aangeduid als een kraamkolonie. In zo'n groep worden jongen geboren en grootgebracht. Een kolonie maakt vaak gebruik van meerdere verblijfplaatsen die soms gelijktijdig worden gebruikt.
Migratieroute	Een vaste route van zomerverblijfplaats naar winterverblijfplaats en visa versa (zie ook vliegroute) of een route in een andere tijd; bijvoorbeeld tussen foerageerplaatsen.
Paarplaats	Territorium van territoriale mannetjes. Voor de ruige dwergvleermuis en de rosse vleermuis is dit doorgaans te vinden in boomholten. Voor de laatvlieger en de dwergvleermuis is dit te vinden in gebouwen. Voor de watervleermuis is dit te vinden in bomen en later, tegen de winter, zijn ze te vinden in overwinteringverblijven. Het mannetje vormt een harem met meerdere vrouwtjes. De paartijd valt in de herfst (uitgezonderd de grootoorvleermuis waarbij het in april valt (vroeg voorjaar)). De hier geschetste situatie van de paring wordt in dit rapport omschreven als "herfst situatie".
Verblijfplaats	Een object (huis, boom, bunker, grot, kast en dergelijke) waarin een of meerdere vleermuizen verblijven (overdag of 's winters permanent).
Vliegroute	Route die door vleermuizen elke avond wordt gebruikt om van de kolonieplaats naar foerageergebied te vliegen en visa versa (zie ook migratieroute). Vrouwtjes met jongen keren soms midden in de nacht terug om de jongen te zogen en gebruiken dan de route. Vliegroutes liggen over het algemeen langs lijnvormige (landschaps)elementen als bomenlanen, huizenrijen e.d. De functies zijn beschutting bij winderig en koud weer, oriëntatie in verband met de echolotatie-geluiden en het vinden van voedsel.
Voorbijvliegend	Vleermuizen die voorbijvliegen, niet via een vaste route. Het betreft meestal zwervers of trekkers.
Zwermen	Direct na het uitvliegen, naar vooral voor het invliegen bij een kolonie zwemt een deel van de kolonie rond de kolonieplaats. Zwermgedrag is derhalve een indicatie voor een eventuele kolonieplaats.
Winterverblijfplaats	Een verblijfplaats waar in de winter een of meerdere vleermuizen in winterslaap (hibernation) gaan. Deze ruimte is doorgaans donker, heeft een hoge luchtvochtigheid en temperatuurwisselingen zijn nihil.

Zomerverblijfplaats Een verblijfplaats die gebruikt wordt door vleermuizen die niet in winterslaap zijn waarvan niet aangetoond is dat het een kraamverblijfplaats dan wel een paarverblijfplaats is. In sommige gevallen vormen bijvoorbeeld mannetjes kleine groepjes.

BIJLAGE 2. ONDERZOEKS OMSTANDIGHEDEN

Datum (2017)	Tijd (uur)	Duur (uur)	Temperatuur (°C)	Neerslag (mm)	Wind bft)
- 15 juli 2017	20.30-00.30	4	20	Geen	2
- 21 juli 2017	22.00-01.00	3	21	Geen	2
- 28 juli 2017	02.30-05.30	3	20	Geen*	2
- 16 augustus 2017	22.00-24.00	2	2	Geen	2
- 27 september 2017	20.30-22.30	2	19	Geen	2

* Niet gedurende veldonderzoek

Postbus 367
6700 AJ Wageningen
Tel: 0317-428694
Fax: 0317-450601